

Byrådssak 90/24

Oslo Nye Teater AS - fremtidig drift

Sammendrag

Oslo Nye Teater AS er i en situasjon der selskapet har behov for økonomisk støtte fra kommunen for 2024 i tillegg til det ordinære driftstilskuddet. Hvis ikke, vil selskapet i løpet av tidlig høst få en kritisk likviditet. Årsresultatet for 2023 var videre negativt og egenkapitalen var per 31.12.2023 negativ, inkludert et lån på 5,6 mill. kroner av en kassakreditt i DnB bank på totalt 10 mill. kroner. Byrådets vurdering er at denne situasjonen har synliggjort et behov for en gjennomgang av selskapets virksomhet for årene fremover. Gjennomgangen er gjort som en del av kommunens eieroppfølging av selskapet og av kommunen som tilskuddsgiver.

Byrådets konklusjon er at Oslo Nye Teater vil få et tilskudd på 30 mill. kroner for å klare seg i 2024, men at selskapet vil bli bedt om å gjøre endringer i driften slik at teateret på sikt kan klare seg på et lavere tilskuddsnivå. Selskapets styre vil få i oppgave å arbeide frem en driftsmodell som gjør dette mulig.

Byrådet ønsker et større, og mer variert kulturtilbud til Oslos innbyggere. Byrådet har satt seg som mål at Oslo skal være en av Europas fremste kulturbyer. Tilskudd er ett av de viktigste kulturpolitiske virkemidlene kommunen har. Det følger av Hammersborgerklæringen at kunst- og kulturtilskuddene skal økes for å bidra til et mangfoldig og rikt kulturliv som er tilgjengelig for hele befolkningen, og særlig for barn og unge. Byrådet vil benytte den samlede tilskuddsavsetningen på den måten byrådet vurderer vil gi mest kunst og kultur i byen.

Saksfremstilling:

Oslo Nye Teater er organisert som et aksjeselskap der kommunen eier alle aksjene. Selskapet har til formål å drive teatervirksomhet som er tilgjengelig for allmenheten. Hvert år yter kommunen et tilskudd til driften etter søknad. For 2024 var tilskuddet 90,4 mill. kroner.

Kommunen har en rolle ovenfor teateret både som eier og som tilskuddsgiver. Rollen som eier utøves i henhold til lov 13.06.1997 nr. 44 om aksjeselskaper og byrådssak 112/23 *Eierskapsmelding for Oslo kommune 2023*, jf. bystyrets vedtak 30.08.2023 sak 295. Rollen som tilskuddsgiver utøves i henhold til *forskrift 24.03.2010 nr. 508 om tildeling av driftstilskudd til kunst- og kulturinstitusjoner, -organisasjoner og virksomheter i Oslo kommune*, samt det årlige vedtaket om tilskuddet, tilsagnsbrevet, mm.

Oslo Nye Teater skal ifølge vedtektene reflektere hovedstadens urbane liv, søke å fremme ny norsk dramatik, og ellers favne et videst mulig repertoar. På generalforsamlingen 18.04.2018

ble det vedtatt to mål for selskapet som kommer i tillegg til dette. Det ene målet er at selskapet skal gi Oslos befolkning et bredt scenekunsttilbud av høy kvalitet. Tilbudet skal være tilgjengelig for alle aldersgrupper, og nå frem til så mange som mulig. Barn og unge skal være en prioritert målgruppe. Det andre målet er at selskapet skal sørge for god ressursutnyttelse, et høyt publikumsrettet aktivitetsnivå, og at driften av virksomheten skal være velorganisert, effektiv og økonomisk bærekraftig.

Oslo Nye Teater eier ingen scener, men driver fire teaterscener som selskapet leier på tre ulike steder. Dette er Oslo Nye Hovedscenen i Rosenkrantzgate 10 (eies av Rosenkrantzgate 10 AS), Oslo Nye Centralteatret og Oslo Nye Teaterkjeller 'n i Akersgata 38 (eies av Olav Thon Gruppen), samt Oslo Nye Trikkehallen i Torshovgata 33 (eies av Oslobygg KF).

Oslo Nye Teater er ett av landets største teatre målt i antall publikum og antall forestillinger. Teateret treffer særlig barn og unge. I 2023 var det 141 112 besøkende totalt og av disse var 76 589 på forestillinger for barn og unge (barnehager, familier, mv.). Ordningen *Den kulturelle parkdressen*, omfattet i 2023 totalt 219 barnehager med 2750 besøkende på gratis dukketeaterforestilling på Trikkehallen. I 2024 spilles bl.a. musikalen *Evita på Hovedscenen*, men også annen dramatik som stykket *Lang dags ferd mot natt* på Hovedscenen og stykket *Anna Karenina* på Centralteatret. På Teaterkjeller'n leies det ut en scene til ulike mindre oppsetninger. Teateret har også nye satsinger som Borgerteatret og Unge NYE.

Oslo Nye Teater har for 2024 behov for økonomisk støtte fra kommunen ut over driftstilskuddet. Selskapet vil i løpet av tidlig høst få en kritisk likviditet hvis det ikke får slik bistand. Årsresultatet for 2023 var i tillegg negativt og egenkapitalen per 31.12.2023 var negativ. Selskapet har bedt kommunen om et lån (eller tilskudd) på 30 mill. kroner for å komme seg gjennom krisen. Summen skal være tilstrekkelig til å dekke kassakreditten som teateret har i DnB Bank ASA på inntil 10 mill. kroner og som kommunen har stilt simpel kausjon for, jf. bystyrets vedtak 22.11.2023 sak 411.

Det er en ekstraordinær situasjon som har oppstått for teateret i 2023 og 2024. Teateret hadde en stabil økonomisk drift frem til pandemien og bygget seg opp egenkapital. I årene fra 2020 til 2022 mottok teateret ekstraordinære tilskudd hovedsakelig på grunn av pandemien. Teateret oppfylte ikke kravene til å motta tilskudd fra de statlige kompensasjonsordningene til kulturlivet under koronaen, men mottok ekstra støtte fra Oslo kommune både for pandemi- og strømutfgifter. Nedenfor følger en oversikt over økonomien fra 2014 til og med 2023 og en oversikt som angir besøkstall, forestillinger og produksjoner disse årene.

År	Tilskudd fra Oslo kommune	Egeninntekter (i hovedsak billettinntekter)	Årsresultat	Egenkapitalen
2014*	80 000	33,5 mill	6 945 586	19 430 265
2015*	78 000	36,2 mill	878 611	20 308 875
2016*	80 000	40,4 mill	14 554 229	13 464 233
2017	80 000	32,4 mill	1 341 860	12 745 850
2018	81 500	44,9 mill	2 034 853	14 780 703
2019	83 000	39,8 mill	4 095 727	18 876 430
2020	84 500 og 13 200 (pandemien)	17,3 mill	7 209 839	26 086 269
2021	85 500 og 22 609 (pandemien)	8,6 mill	-203 720	25 882 550
2022	79 500 og 9 827 (pandemien og strøm)	39,2 mill	-3 941 539	21 943 222
2023	86 885 000 og	48,56 mill	-26,3 mill	-4,4 mill

	2,6 (lønns- og priskomp. som alle mottakere av driftstilskudd fikk, samt pensjonskostnader)			
--	---	--	--	--

*I årene 2014 og 2015 (og tidligere) er fremtidige pensjonsforpliktelser underfinansiert i regnskapet. Resultatet og egenkapitalen er derfor ikke reell når pensjonsforpliktelsene tas med. Resultatet og egenkapitalen for regnskapsåret 2016 er preget av selskapets omlegging av pensjonen fra ytelses- til innskuddspensjon, samt at endrede regnskapsprinsipper er benyttet.

År	Antall besøkende	Antall forestillinger (inkluderer gjestespill mm)	Antall produksjoner (inkluderer gjestespill mm)	Antall på barne- og ungdomsforestillinger
2014	133 319	590	35	49 882
2015	149 024	546	32	50 706
2016	196 301	560	30	60 013
2017	162 513	514	31	67 136
2018	183 105	564	38	88 449
2019	162 871	596	48	75 727
2020	58 550	200	29 (10 avlyst)	24 506
2021	32 242	217	20 (4 avlyst)	25 886
2022	126 413	514	43	46 289
2023	141 112	603	56	76 589

Bakgrunnen for problemene selskapet har fått er flere, bl.a. økte kostnader etter et høyt lønnsoppgjør, økte andre kostnader, herunder økt husleie (inkl. økte strømutfgifter), samt pensjonsforpliktelsene. I tillegg kommer ettervirkninger av pandemien. Våren 2020 ble 60 forestillinger avlyst, der teateret alt hadde mottatt billettinntektene. Publikum fikk ikke tilbakebetalt, men fikk isteden en «voucher». Forestillingene ble spilt i 2023, men uten at teateret da fikk inn nye likvider. I tillegg opplyser teateret at de laget et for ekspansivt program etter pandemien.

Det har vært løpende dialog mellom kommunen og Oslo Nye Teater om situasjonen. Selskapet har laget tiltaksplaner for kostnadsreduksjoner. Styret har vedtatt en plan som medfører at de for årene 2024-2025 håper på en årlig reduksjon i kostnader på brutto 27,5 mill. kroner og netto besparelse på 12,5 mill. kroner. Enkelte av grepene i planen er allerede satt i live. Planen omfatter i hovedsak reduksjon i forestillingskostnader, forhandlinger om husleien og nedgang med 10 årsverk (naturlig avgang). Tiltakene antas å gi en inntektsreduksjon på 15 mill. kroner. Det er i tillegg laget en plan som vil kunne gi ytterligere besparelser på 6 mill. kroner (netto) årlig. Planen kan iverksettes fra og med 2026 og videre ved behov. Styret for selskapet har per nå vurdert at det ikke er behov for oppsigelser, men det opplyses at dersom det er behov for å sette inn ytterligere tiltak for å gå i balanse, er dette noe som vil bli vurdert.

I tillegg til tiltakspakkene for lavere kostnader har Oslo Nye Teater på oppdrag laget tre alternativer for videre drift, enten kun med videre drift på Hovedscenen, med drift på Hovedscenen og Centralteatret eller med drift på Hovedscenen og Trikkestallen. For hvert alternativ er det angitt hvorvidt dette vil redusere de varige driftskostnadene ytterligere, samt konsekvensene for inntektene. Selskapet har i tillegg fått i oppdrag å lage et scenario der kun Trikkestallen på Torshov drives videre og et scenario som viser driften av teateret dersom tilskuddet halveres. For et scenario der tilskuddet halveres, vurderer selskapet at det mest aktuelle er å videreføre driften ved Hovedscenen, men at de øvrige scenene utgår. Vedlagt denne byrådsaken følger tiltaksplanene og utredningene.

Oslo Nye Teater anbefaler ikke å iverksette alternativene med færre scener enn i dag, eller det alternativet som går ut på en halvering av tilskuddet. Styret for selskapet har vist til at med de tiltakspakker om reduksjoner i kostnadene som er lagt frem, kan teateret drive videre med alle scenene. Til grunn for selskapets analyser for videre drift ligger et driftstilskudd på samme nivå som i 2024 (justert årlig med inflasjon, SSB-tall er brukt i analysen) og redusert husleie etter forhandlinger. I planene ligger det videre inne betjening av et lån fra kommunen på 30 mill. kroner med nedbetaling over 7 år.

Teateret har levert ulike scenarier for videre drift som viser sammenhengen mellom justering av tilskuddsnivået og resultat. Felles for disse analysene er at driftsresultatet viser en nedadgående trend fram mot 2030. Dersom tilskuddsnivået blir liggende på samme nominelle beløp som i 2024 (90,4 mill. kroner), vil teateret allerede i 2027 få et negativt driftsresultat.

Byrådets vurdering

Byrådet har satt seg som mål at Oslo skal være en av Europas fremste kulturbyer. Kunst- og kultur er med på å gjøre innbyggernes liv gode og meningsfulle. Men i tillegg til at kunst og kultur har betydning for den enkelte, vil byrådet fremheve kunst og kultur som en samfunnsbyggende kraft. Kunst og kultur medvirker til refleksjon, demokrati, frie ytringer, fellesskap og utvikling for alle.

Denne saken gjelder Oslo Nye Teater og den videre driften av teateret. Selskapet har for 2024 behov for økonomisk støtte fra kommunen ut over det driftstilskuddet som er gitt. Årsresultatet for 2023 var negativt og egenkapitalen per 31.12.2023 var negativ. Dersom det ikke hadde kommet signaler om økonomisk bistand til teateret innen utgangen av juni, var tilbakemeldingen fra teateret at revisor ikke ville kunne signere regnskapet for 2023 og teateret ville vært konkurs. Byrådet har derfor foreslått en avsetning i revidert budsjett for 2024.

Beløpet som selskapet har behov for er beregnet til 30 mill. kroner. Byrådet ser at det er ulike grunner til problemene har oppstått. Byrådet vil til tross for disse årsakene bemerke at alle virksomheter, uavhengig av formål og eierskap, må sørge for å ha et budsjett som bygger på realistiske inntekter og utgifter og som i tide justeres ved behov.

Oslo kommune skal opptre som en aktiv og ansvarlig eier av sine selskaper og med et langsiktig perspektiv, jf. byrådssak 112/23 *Eierskapsmelding for Oslo kommune 2023* og bystyrets vedtak 30.08.2023 sak 295. Som eier må kommunen ta nødvendige grep for å få til en gjennomførbar og økonomisk holdbar drift av Oslo Nye Teater i årene fremover. Byrådet har hatt dialog med styret og teaterets ledelse gjennom våren og har fått utredet saken for å finne en løsning.

Styret for selskapet har oppfylt sin handleplikt etter aksjeloven ved å orientere kommunen om situasjonen. Det vises til lovens § 3-4 og 3-5. Selskapet har vært utfordret til å komme med handlingsplaner for tiltak for kostnadsreduksjoner dersom videre drift skal sikres. I dialog med styret er det lagt vekt på byrådets behov for en realistisk og bærekraftig plan for en omstilling til lavere kostnader. Det er byrådets vurdering at selskapet har laget og delvis iverksatt planer som gir innsparinger de neste to årene. Prognosene forutsetter at kommunens driftstilskudd prisjusteres for at teateret skal gå i balanse, hvis ikke vil teateret få et negativt resultat fra 2027. Det budsjetterte driftsresultatet har allikevel nedadgående tendens fram mot 2030. De

analyser som Oslo Nye Teater har kommet med viser at teateret kan drive videre på tre scener med en forutsetning om samme tilskuddsnivå som i 2024 (med justering av inflasjonen og en redusert husleie etter forhandlinger). Det er imidlertid usikkerhet i prognoser som ligger flere år fram i tid. Byrådet har derfor utfordret Oslo Nye Teater til å vurdere ytterligere endringer i tillegg til tiltaksplanene for å få ned kostnadene. Styret har på denne bakgrunnen fått i oppdrag å utrede flere alternativer for teaterdriften, herunder teater med aktivitet på færre scener, samt et alternativ med et betydelig lavere tilskuddsnivå.

Byrådets vurdering er at det bør unngås en konkurrs for Oslo Nye Teater, men at det ikke er bærekraftig med en like omfattende drift som i dag. Oslo Nye Teater har iverksatt tiltak på kort sikt som gir noen kostnadsreduksjoner, men på sikt er det usikkert om driften ved teateret er økonomisk bærekraftig. For driften videre i årene fremover, er det byrådets vurdering at selskapet må tilpasse driften til et lavere tilskuddsnivå. Dette gjør at selskapet må arbeide frem en driftsmodell som gjør dette mulig. Styret vil også måtte kartlegge og vurdere tidsløpet for tilpasningene til et lavere tilskuddsnivå.

Oslo Nye Teater er i dag et supplement til de andre kunst- og kulturtilbudene i byen. Det er videre et stort antall publikum som årlig får oppleve profesjonelle forestillinger på teateret, herunder mange barn og unge.

Byrådet ønsker at mandatet og samfunnsoppdraget til selskapet fremover skal være at Oslo Nye Teaters profil skal bli tydeligere, og et annet enn privatteatrene. Det skal være et profesjonelt teater med høy kvalitet og ha en egen profil ved siden av det andre teatre tilbyr. Barn og unge må fortsatt være en viktig målgruppe, sammen med andre grupper som i mindre grad benytter seg av teaterkunst i dag. Styret for selskapet vil få i oppgave å arbeide ut et nærmere mandat og samfunnsoppdrag.

Tilskudd er et av de viktigste kulturpolitiske virkemidlene som kommunen har. Tilskuddsordninger er med på å opprettholde og styrke både eksisterende og nye kunst- og kulturtilbud. Dette er bakgrunnen for at det i Hammersborgerklæringen i avsnittet om *Kulturbyen Oslo* er vist til at byrådet vil øke tilskuddene til kunst og kultur.

Oslo Nye Teater mottar et årlig tilskudd til driften fra kommunen. For 2024 er tilskuddet på 90,4 mill. kroner. Tilskuddet utgjør en stor andel av kommunens samlede avsetning til tilskudd på kunst og kulturfeltet. I 2024 var avsetningen på kapittel 500 *Kulturtilskudd mm* totalt 394 mill. kroner. Byrådet viser til at dersom teateret for årene fremover innvilges et mindre tilskudd enn i 2024, vil det frigjøre midler. Dersom kulturtilskuddene øker totalt, vil vi kunne slippe til flere stemmer og gi flere inntrykk.

Byrådet mener det er viktig å bruke kommunenes kulturmidler der hvor de trengs mest og der midlene gir best effekt. Kommunen skal ikke konkurrere med kommersielle, ideelle eller frie kulturaktører. Kommunen skal ha et mangfoldig, rikt og variert kulturliv tilgjengelig for hele befolkningen. Etter byrådets vurdering er dette spesielt viktig å få til for barn og unge. De mindre barna er avhengig av sine nærmeste, skolen og lokalmiljøet for å få de første kunst- og kulturopplevelsene. Kommunen må bidra til å tilrettelegge for mulige møter som gir disse opplevelsene. Dette illustrer hvordan tilskudd kan være et viktig kulturpolitisk virkemiddel.

I revidert budsjett er det satt av 30 mill. kroner til Oslo Nye Teater. Byrådet vil gjøre en budsjettjustering slik at dette tilskuddet utbetales til teateret. Det er en forutsetning for det ekstraordinære tilskuddet at selskapets kassakreditt i DnB på 10 mill. kroner innbetales og avsluttes og at teateret tilpasser driften til et lavere tilskuddsnivå.

Lover og regelverk, tidligere vedtak

Bystyret har gitt byrådet fullmakt til å møte og stemme på Oslo kommunes vegne i generalforsamlinger i selskaper der kommunen eier aksjer (vedtak 06.05.1997 sak 220). Fullmakten ble videredelegert av byråden til den enkelte byråd så lenge saken ikke er av prinsipielle betydning (vedtak 27.06.1997 sak 1425).

Byråds sak 176/12 Oslo Nye Teater AS – fremtidig drift, jf. bystyrets vedtak 06.03.2013 sak 47.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Oslo Nye Teater AS er et eget rettssubjekt og har ikke kommunalt ansatte. Etter en endring i arbeidsmiljøloven § 14-2 er kommunen og selskapet å anse som ett konsern i relasjon til bestemmelsen. Ansatte i konsernet som blir sagt opp på grunn av virksomhetens forhold har fått en utvidet rett til omplassering og fortrinnsrett i konsernet med mindre det gjelder en stilling arbeidsgiveren ikke er kvalifisert for. Om dette eventuelt blir aktuelt for ansatte ved Oslo Nye Teater er for tidlig å si.

Nivået på driftstilskuddet til Oslo Nye Teater vil fastsettes i de årlige budsjettprosessene.

Omstillinger har en kostnad. Styret i selskapet vil få i oppdrag å beregne hvilke ekstraordinære kostnader som følger av omstillingen på teateret på kort og lang sikt. Dette må behandles i den ordinære budsjettprosessen.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bystyret tar saken om *Oslo Nye Teater AS – fremtidig drift* til orientering.

Byrådet, den 25.06.2024

Eirik Lae Solberg

Anita Leirvik North

Vedlegg:

1. Tiltaksplan 27.02.2024
2. Utvidet tiltaksplan 03.04.2024
3. Presentasjon på eiermøte 08.04.2024
4. Notat til eier 15.04.2024
5. Vedlegg til notat 15.04.2024
6. Notat til eier 31.05.2024